SABIA JUDELUI BRAȘOVULUI

Florea Costea și **Alexandru Marcu**

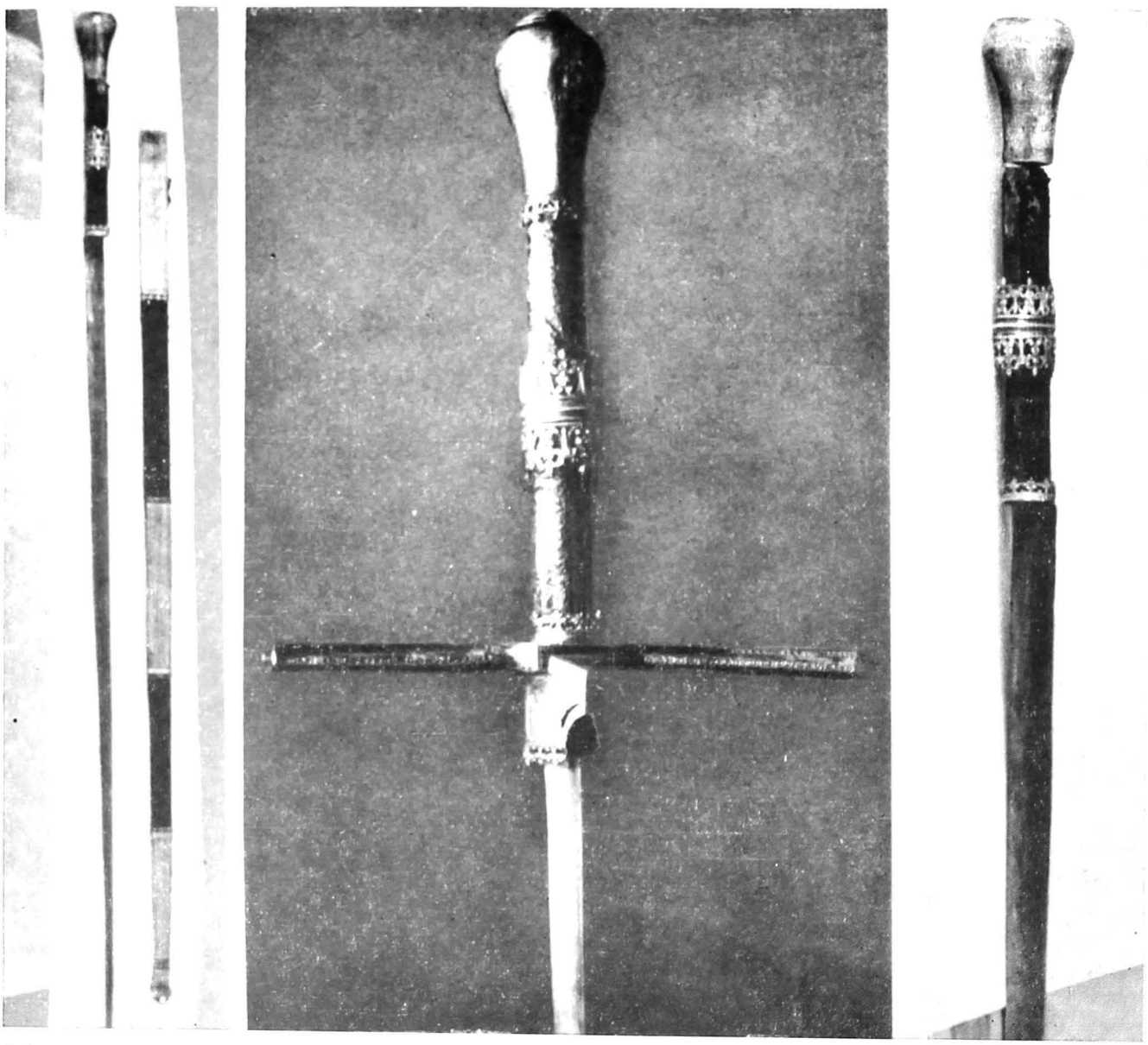

Sabia judelui Brașovului — starea actuală.

https://biblioteca-digitala.ro

În colecția de arme a Muzeului regional Brașov, alături de alte piese de valoare, se află și sabia județului Brașovului. Menționată în cîteva lucrări cu caracter general, ea este descrisă mai pe larg de Fr. Stenner încă de la sfîrșitul secolului trecut [1]. Aspectul actual al sabiei diferă față de original prin faptul că lipsesc unele părți. Totuși putem cunoaște și forma originală din lucrarea lui V. Roth [2].

Pentru prima dată este menționată documentar la 2 ianuarie 1541 cînd aurarului Andrei din Brașov i se plătesc 2 aspri pentru că a lipit pe una din laturile tecii o agățătoare pentru curea [3]. Cea de-a doua referire la existența ei datează din 27 aprilie 1549 cînd aurarului Simion i s-au plătit 7 florini și 45 aspri pentru repararea sabiei și a tecii [4].

Concluzia celor care s-au ocupat pînă acum de sabie era că datează din anii 1541—1549 [5]. Din analiza mai aprofundată a materialului documentar reiese că în anii menționați sabia exista deja, atunci făcîndu-i-se doar unele reparații și adăogiri, așa cum i se vor mai face în repetate rînduri. Deși nu avem alte mențiuni referitoare la anul confecționării ei, pe baza tipologiei, a manierei de lucru și a destinației, se poate presupune că a fost lucrată spre sfîrșitul veacului al XV-lea.

Obiectul face parte din tipul săbiilor pentru două mîini, lucru indicat de mîner, avînd însă lama cu trei tăișuri. Nu a fost folosită în luptă, destinația fiindu-i simbolică, însemn al puterii județului orașului. Lungimea sabiei cu teacă, este de 1 257 mm.

Mînerul este format dintr-o măciulie cu patru inele gradate la partea superioară, mînerul propriu-zis și garda dispusă în formă de cruce terminată cu o capsulă din argint aurit.

Măciulia este în formă de pară, retezată la coadă și are miezul de plumb îmbrăcat într-o foaie de argint. Pe suprafața acesteia, este gravată inscripția: *MICHAEL TRAUGOTT FRONIUS. E Judicibus Ci [vi] t [a] tis cum Districtu unitae. Postremus. Judicatum hunc claudit. A [nn] o MDCCLXXXIV.* Pe cele patru inele aurite de la capătul măciuliei figura inscripția: *Hujus saeculi claudit Martinus Closius jud [ex] a [nno] 1749* [6].

Mînerul, din lemn îmbrăcat în piele neagră, lung de 168 mm are la mijloc un șanț circular și două proeminențe pe care sînt prinse două ornamente coronare din argint aurit, filigranate, în stil gotic, cu bazele unite. La partea inferioară se află un inel lucrat în aceeași manieră. Originalul avea un inel similar și la partea superioară [7].

Capsula, prinsă de gardă, avea înscrisă pe o parte data 1549, pe alta stema Brașovului cu rădăcina de copac, iar pe cea de-a treia stema Țării Bîrsei cu crinii de Anjou [8].

Lama, ruptă la vîrf, are o lungime de 1063 mm fiind confecționată din oțel, așa cum rezultă din analiza spectro-chimică. Are trei tăișuri dintre care unul depășește diametrul mînerului.

Teaca, lungă de 95 mm, este din lemn îmbrăcat în piele neagră. Pe trei porțiuni din lungime, la capete și la mijloc, sînt dispuse trei ferecături din argint aurit. Ferecătura de la partea superioară are două suprafețe ornamentate cu motive florale gravate. În centrul acestor suprafețe se găsesc două medalioane dintre care unul reprezintă un bărbat. În cîmpul medalionului, pe orizontală, se distinge inscripția: *HECTOR.* Celălalt medalion cuprinde o figură feminină, probabil Andromaca [9]. Pe cea de-a treia suprafață inscripția: *REN OVATUM 1649 TEMP [ORE] JUDIC [IS] D [OMINI] MICH [AELIS] GOLDT [SCHMIDT].* Tot pe această parte sînt lipite în „ X " agățătorile pentru curea. La partea superioară a ferecăturii pe două registre se găsește inscripția: *Rest [itu] ta na [ti] o [n] e per C [lementissimum] G [eorg Fr [anz] Klompe.* Ferecătura de la mijloc este ornamentată asemănător primei, pe două din laturi. Și acestea au două medalioane: unul reprezentînd un bărbat, cu inscripția *IULIUS CE[SAR]* celălalt înscriind două chipuri feminine. Pe suprafața neornamentată se menționează o altă restaurare prin cuvintele: *RENOVATUM 1638 TEMP[ORE] JUD[ICIS] D]OMINI] SAM[UELIS] HERBERT.* Ferecătura de la vîrful tecii este ornamentată pe toate cele trei laturi cu motive florale, avînd o terminație în formă de capitel cu trei fețe. Registrul superior conține un ornament vegetal despărțit de trunchiul capitelului prin două bare orizontale în relief. Urmează trunchiul capitelului, pe fețele căruia canelurile sînt sugerate prin trei bare verticale incizate. Ultima parte are forma unei prisme triunghiulare ornamentată cu trei capete de berbec orientate către vîrful acesteia. Cele trei ferecături au la capete frumoase arabescuri lucrate în filigran.

Numeroasele inscripții fac dovada unei lungi utilizări ca simbol al puterii județului, dar fac și imposibilă cunoașterea aspectului ei inițial, fiecare atestînd o renovare sau adăugire. Faptul că nu este produsul unui atelier de armurărie, deși este o armă, dovedește că exemplarele deosebite ca destinație, formă și valoare artistică erau lucrate de breasla aurarilor [10].

---

[1] Fr. Stenner, *Das Stadtrichter Swert von Kronstadt in Kronstadter Stadtarchiv*, în „Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde", XXI, 1898, p. 109 și urm.
[2] V. Roth, *Die deutsche Kunst in Siebenbürgen*, Sibiu, 1934, pl. 225.
[3] *Qellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen*, Brașov, 1896, III, p. 86.
[4] Ibidem, p. 502.
[5] Fr. Stenner, *op. cit.*, V. Roth, *op. cit.*, Șt. Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în secolul al XVI-lea*, Buc., 1954, p. 209.
[6] Deoarece aceste piese lipsesc, inscripția s-a reprodus după Fr. Stenner, *op. cit.*, p. 110.
[7] V. Roth, *op. cit.*, pl. 225.
[8] Vezi nota 6.
[9] Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 209.
[10] V. Roth, *Deutsches Kunstgewerbe in Siebenbürgen*, Sibiu, p. 33.

https://biblioteca-digitala.ro